

OPETUSHALLITUKSEN VUONNA 2015 RAHOITTAMAT OPETUSTUNTI- KOHTAISEN VALTIONOSUUDEN PIIRIIN KUULUVAN TAITEEN PERUSOPETUKSEN KEHITTÄMISHANKKEET

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Musiikki				
Heinolan kaupunki	Heinolan musiikkiopisto	Tanssisatu 16/516/2015	Hankkeen tavoitteena oli laajentaa yhteistyötä musiikkiopiston eri opetusalojen (varhaiskasvatus, tanssi, soitonopetus) välillä ja oppia poikkitaiteellisesta kokonaisuudesta oppilaita kehittäviä taitoja. Pedagogisena tavoitteena oli saada lapset ja nuoret toimimaan sujuvasti yhdessä.	Tanssisadun valmistelu alkoi elo-joulukuussa 2015 sadun dramatisoinnilla, sävellysten valitsemisella ja sovitus työn aloittamisella. Tammi-helmikuussa 2016 alkoivat musiikin ja tanssin viikoittaiset harjoitukset. Hankkeeseen kuului yksi julkinen esitys. Opettajat saivat projektista kokemusta eri taiteenalojen kanssa työskentelystä. Tanssisatu kuvattiin, mutta avoimeen levitykseen esitystä ei voi laittaa lupakysymysten vuoksi.
Iisalmen kaupunki	Ylä-Savon musiikkiopisto	Kansainvälistä kamarimusiikkia 33/516/2015	Hankkeen tavoitteena oli 1) oppilaitoksen kansainvälisen verkoston luominen ja vahvistaminen, 2) oppilaitoksen kansainvälisen toimintakulttuurin kehittäminen ja 3) opettajien keskinäisen yhteistyön vahvistaminen paikallisesti ja kansainvälisesti.	Opiston muiden hankkeiden vuoksi kyseisen hankkeen toteutus siirtyi syksyille 2016. Hankkeeseen kuului kamarimusiikkiteosten harjoittelu ensin kotimaassa ja sitten yhteistyöoppilaitoksissa Ranskassa, Unkarissa ja Islannissa. Yhteensä 16 oppilasta ja kymmenen opettajaa lähti harjoitusperiodille. Jokaisessa kohdemaassa pidettiin kamarimusiikkikonsertti. Islannin periodi toteutettiin yhteistyössä Nordplus junior -hankkeen kanssa. Hankkeen kokemukset antoivat tietoa opetuksen yksilöllistämiseen sekä uuden opetussuunnitelman valmisteluun. Hankkeesta löytyy kuvia sivulta www.iisalmi.fi/musiikkiopisto

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Joensuun kaupunki	Joensuun konservatorio	Pohjois-Karjalan lasten ja nuorten jousiorkesteri- ja tanssipedagogiikan kehittämishanke 17/516/2015	Hankkeen tarkoituksena oli kehittää yhteistyötä Pohjois-Karjalan kulttuuritoimijoiden välillä sekä innostaa oppilaita ja opettajia yhteisproduktion ja yhteisen Suomen Kansallisoopperaan suuntautuneen tutustumisretken avulla.	"Kummitus Oopperassa"-teos Andrew Lloyd Webberin Oopperan kummitusta mukaillen. Teoksessa esiintyi oppilasjousiorkesteri, yhdeksän tanssijaa ja kolme laulusolistia. Syksyllä 2015 pidettiin harjoituksia ja helmikuussa 2016 teos esitettiin usealla paikkakunnalla. Osana hanketta tutustumiskäynti Suomen Kansallisoopperan Oopperan kummituksen esitykseen. Hankkeesta saatuja kokemuksia on hyödynnetty orkesteritoiminnassa, yhteistyöprojekteissa sekä pedagogiikassa uusien opetusmetodien kautta. Hanketta on esitelty Suomen musiikkioppilaitosten liiton nettisivuilla (sivut todennäköisesti päivitetty tämän jälkeen, ei löytynyt enää). Liitteenä produktiosta teetetty kysely.
Kemijärven kaupunki	Koillis-Lapin musiikkiopisto	Tutkinto- ja opetusflyygelien peruskorjaus 12/516/2015	Tutkinto-/konserttisalin flyygelin perusteellinen huoltaminen (Kemijärven toimipiste), opetusflyygeleiden (3 kpl) huoltaminen (Kemijärven toimipiste), uusien flyygelituolien hankkiminen koko toiminta-alueelle tutkinto- ja opetusflyygeleihin	Peruskorjaustyön suorittajaksi valittiin kilpailutuksen perusteella Suomen Pianomestarit Oy. Tutkintosalin flyygelit huollettiin loka-joulukuussa 2015 ja opetustilojen flyygelit talvilomaviikolla 2016. Kaikki korjaukset ja huollot onnistuivat hyvin. Flyygelituolit tilattiin Thomann Musikkausilta syyskuussa 2015.
Kemin kaupunki	Länsi-Pohjan musiikkiopisto	Tietotekniikka oppilaslähtöisen opetuksen kehittämisvälineenä 11/516/2015	Oppilaslähtöisemmän ja luovemman soitonopiskelun sekä musiikin perusteiden opiskelun tukeminen tietotekniikan keinoin, musiikin perusteiden opiskelu myös soittotuntien yhteydessä	Päätöisille opettajille sekä mupe-ryhmien oppilaille hankittu iPadit opetuksen kehittämiseksi, ja laitteita on käytetty mupe-tunneilla monipuolisesti eri opetuspisteissä. Opettajat ovat käyttäneet iPadejä soittotunneilla soitonopiskelun tukena ja yhdistäneet mupe-opetusta soittotuntien yhteyteen. Hankkeen kahdessa koulutuksessa keskityttiin iPadien peruskäyttöön sekä musiikkisovelluksiin tutustumiseen.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Keski-Helsingin musiikkiopiston kannatusyhdistys ry	Keski-Helsingin musiikkiopisto	Esiin! 62/516/2015	Oppilaiden itsetuntemuksen vahvistaminen	Oppilasryhmien esiintymismatkat Kuopion Nuori soittaa -tapahtumaan marraskuussa 2015. Esitykset olivat 2014-2015 rahoitetussa Siiville! -hankkeessa syntyneitä esityksiä. Esiintymiskokemusten kautta oppilaiden itsetuntemus on kehittynyt omaehtoisen harjoittelun, aikataulutuksen ja konserttimatkaan osallistumisen kautta. Hankkeesta saatuja kokemuksia hyödynnetään orkesteritoiminnan kehittämisessä ja jatkosuunnittelussa.
Kotkan seudun musiikkiopiston kannatusyhdistys ry	Kotkan seudun musiikkiopisto	Nykyteknologia opetuksen ja viestinnän tueksi 55/516/2015	Hankkeen tavoitteina oli tuoda nykYTEKNIikka osaksi opetusta ja tehostaa sähköistä viestintää	Opistolle hankittiin iPadit (16 kpl), joita alettiin käyttää mupe-opetuksessa. Koko opetushenkilöstölle pidettiin koulutuspäivä laitteiden käyttömahdollisuuksista helmikuussa 2016. Mupe-opetuksessa tabletit on koettu hyödylliseksi, ja myös osa soitonopettajista on ottanut tabletit säännölliseen käyttöön. Haminan toimipisteeseen hankittiin dokumenttikamera, dataprojektori sekä kannettava tietokone mupe-opetuksen käyttöön lokakuussa 2015 ja rakennukseen asennettiin langaton verkko tammikuussa 2016. Musiikkiopiston kotisivut uudistettiin syksyllä 2015. Facebook on noussut tärkeäksi tiedotuskanavaksi. Paperisista tiedotteista ei vielä kuitenkaan olla päästy kokonaan eroon.
Kuusamon kaupunki	Kuusamon musiikkiopisto	Opettajat Viuluviikareina 63/516/2015	Viulunsoitonopettajien täydennyskoulutus alkeisopetuksessa, Colourstrings-metodiin perehtyminen, kokemusten saaminen etäopetuksesta, kansainväliseen International Minifiddlers -verkostoon tutustuminen	Tulosten lopullinen arviointi ei ole vielä mahdollista, koska projekti on kesken. Hankkeen toiminnalliset tulokset näkyvät sekä pedagogien että oppilaiden käytännön työssä, ja kaikki hankkeeseen osallistujat ovat saaneet kokemuksia etäopetuksesta. Hankkeeseen on kuulunut Minifiddlers-sessioiden ja -esiintymisten lisäksi studiokäyntejä Helsingin Laajasalossa sekä etäopetushankkeen päätösleiri Färsearilla.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Laitilan kaupunki	Vakka-Suomen musiikkiopisto	Arviointikäytäntöjen kehittämishanke 4/516/2015	Hankkeen tavoitteita olivat 1) musiikkiopiston sisäisten arviointikäytänteiden kehittäminen, 2) oppilaiden erilaisten temperamenttien ymmärtämisen oppiminen ja opettajien tietoisuuden lisääminen, 3) opettajien ja oppilaiden pystyvyykokemusten lisääminen ja vahvistaminen sekä 4) toiminnan yhteisöllisyyden vahvistaminen	Kahdeksan koulutusta lukuvuoden 2015-2016 sekä syyslukukauden 2016 aikana. Hankkeen avulla henkilöstö sai luotua uusia käytäntöjä ja työkaluja oppilasarviointiin. Hankkeen tuloksista tiedotettiin musiikkiopiston sisällä sekä yhteistyöverkoston (varmaankin Satakunta-/Vakka-Suomi -akselilla?) oppilaitoksille.
Lappeenrannan musiikkiopiston kannatusyhdistys ry	Lappeenrannan musiikkiopisto	Joustavat opetuskäytännöt 13/516/2015	Uusien pedagogisten sovellusten ulottaminen kaikille soitinopettajille oman pedagogiikan tueksi	IPadien hankkiminen viivästy vuodella kesään 2016 opiston tietoteknisten yhteyksien rakentamisesta ja uuden oppilashallinnon ohjelman hankinnan viivästyisestä johtuen. Opettajille on tarjottu henkilökohtaista perehdytystä uusien sähköisten järjestelmien käyttöön. Laitteiden ja ohjelmien käyttöönotto on yhä käynnissä, mutta toistaiseksi sähköiset työkalut ovat osoittautuneet hyödyllisiksi, ja ne ovat helpottaneet hallinnon ja opettajien sekä opettajien ja oppilaiden välistä tiedonkulkua.
Musiikkiopisto Avonian kannatusyhdistys ry	Musiikkiopisto Avonia	RAkentava PALaute osa 2 – KONstruktiv BEdömning del 2 32/516/2015	1) Oppilaiden arvioinnin (erityisesti lukuvuosiarviointin) kehittäminen 2) Ensimmäisessä vaiheessa kehitettyjen ja kokeiltujen menetelmien kehittäminen koko työyhteisön käyttöön 3) Ensimmäisen hankevaiheen soitinvalikoiman laajentaminen koskemaan opistojen soitintarjontaa	Taitotaulujen kehittäminen syksyllä 2015 ja käyttöönotto sekä kehittäminen kevään ja syksyn 2016 aikana, jolloin myös sähköinen versio taitotauluista jaettiin oppilaille ja huoltajille Hankeoppilaitokset etenevät eri tahtiin taitotaulujen käyttöönoton kanssa. Taitotauluista teetetyn kyselyn mukaan (oppilaat, huoltajat, opettajat) taitotaulut ja portfolio työskentely auttavat harjoittelussa ja konkretisoivat osaamista. Hanketta on esitelty SML:n liittopäivillä Kokkolassa syksyllä 2016 ja SML:n sivuilta löytyy tietoa hankkeesta. Hankeoppilaitokset ovat lisäksi käyneet kertomassa hankkeesta muutamissa oppilaitoksissa. Sähköinen taitotaulu löydettävissä osoitteesta www.avonia.fi/fi/opetussuunnitelma (ovat myös liitteenä loppuselvityksessä)

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Naantalin kaupunki	Naantalin musiikkiopisto	Nuoret jousisoittajat ja Saaristomeren musiikkikulttuuriperintö 43/516/2015	1) Nuoriin jousisoittajiin keskittyvän pedagogisen, yhteisötoiminnan avulla oppimaan ohjaavan, opetusmallin kehittäminen 2) Saariston kansanmusiikkiperinteeseen pohjautuvan yhteisötoimintamateriaalin kerääminen 3) Toimintaympäristön kulttuuriperinnön vaaliminen ja edelleen kehittäminen 4) Kamarimusiikkilisten taitojen kehittäminen heti opintojen alkuvaiheessa	Kokoelma kerättiin Naantalista sekä Otto Anderssonin kokoelmia hyödyntäen, jonka jälkeen sitä sovitettiin ja uudelleensävellettiin jousiorkesterille sopivaksi. Opiston oppilaista koottu jousiorkesteri harjoitteli ja esitti kokoelman teoksia, ja lainasoitinten ansiosta mahdollisimman moni lapsi pystyi osallistumaan orkesteriin. Hanketta ja yhteistyötä musiikkiopisto Arkipelagin kanssa pidettiin onnistuneena, ja tavoitteena on jatkossa laajentaa yhteistyötä muiden saaristoalueiden musiikkioppilaitosten kesken. Selvityksen liitteenä hankkeesta tuotettu nuottimateriaali.
Pakilan musiikkiopistoyhdistys ry	Pakilan musiikkiopisto	Uutta pedagogista materiaalia musiikkioppilaitosten viihdeorkestereille 1/516/2015	Taiteen perusopetuksen pedagoginen kehittäminen suuren viihdeorkesterin ohjelmistoa tuottamalla: musiikkiopistojen viihdeorkestereille tulee käyttökelpoista materiaalia, oppilaat saavat yhteismusisointikokemuksia suuremmissa puitteissa, oppilaiden orkesteriohjelmisto laajenee tyylillisesti	Säveltäminen syksyllä 2015, teosten harjoittaminen helmikuusta 2016 alkaen. Teokset levytettiin 14.-15.5.2016 ja kantaesitettiin 19.5.2016. Selvityksen liitteenä äänite. Tietoa hankkeesta osoitteessa www.pakilanmusiikkiopisto.org/opistoinfo/yhteismusisointi/bbbb Uusia sävellyksiä saavat hyödyntää kaikki halukkaat oppilasorkesterit.
Pohjois-Kymen musiikkiopiston kannatusyhdistys ry	Pohjois-Kymen musiikkiopisto	Musiikin opiskelun tuloksellisuuden parantaminen urheiluvalmennuksen keinoin (lyhenne MUru) 24/516/2015	1) Kehittää oppilaitoksen toimintakulttuuria oppilaan kokonaisvaltaisemman valmennuksen suuntaan ja kartoittaa urheiluvalmennuksen keinoja tämän toteuttamiseen. 2) Antaa oppilaille valmiuksia ja keinoja arvioida edistymistään ja suunnitella harjoitteluaan sekä valmentautumistaan opettajan kanssa. 3) Kartoittaa ja ottaa käyttöön biofeedback soittotuntien yhteydessä.	Suunnitteluvaihe syksyllä 2015, jonka pohjalta loppusyksystä 2015 käynnistettiin valmennuskurssi Bulletproof Musician. Samalla käynnistettiin prosessi soittajien voimisteluohteiden teettämiseksi. Internet-sivut ja voimistelujulisteiden toteuttaa Elonhaku Oy. Opettajiston käyttöön tilattiin NeuroTrac MyPlus 2 -biofeedback-laitteisto. Aki Riihilahti ja Kari Helander luennoivat musiikin ja urheilun harrastamisen yhteisistä piirteistä. Hankkeen aikataulussa ei pysytty, joten vasta pieni osa tuloksista on nähtävissä. Hanke on kuitenkin herättänyt hyvää keskustelua. Bulletproof Musician-valmennuksessa olleet opettajat ovat levittäneet saamaansa tietoutta. Voimisteluohteet ovat internetissä, mutta eivät vielä näkyvissä; julkaisuvaiheessa tulevat koko kentän käyttöön.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Raahen kaupunki	Raahen musiikkiopisto	Barokkimusiikkiin tutustuminen 39/516/2015	1) Barokkimusiikkiin tutustuminen ammattilaisten ohjauksessa 2) Koulutuksen saaminen barokkimusiikin opettamiseen ja toteuttamiseen ajantasaisten tietojen mukaisesti 3) Pedagogisen yhteistyön lisääminen, oppilaiden yhdessä soittaminen	Suunnittelu syksy 2015 – syksy 2016, jonka jälkeen FiBO Collegiumin koulutuspäivä opettajille. Opettajat alkoivat harjoittaa ohjelmistoa oppilaidensa kanssa. Opettajat saivat hankkeessa korkeatasoista ja ajankohtaista koulutusta barokkimusiikin esittämisestä ja opettamisesta. Oppilaat sitoutuivat ohjelmiston harjoittamiseen.
Sastamalan kaupunki	Sastamalan musiikkiopisto	Tietotekniikka ja sähköiset palvelut Taiteen perusopetuksen tukena 51/516/2015	1) Integroida musiikkiteknologian opetus osaksi musiikin perusteiden opetusta alkeistasolta alkaen 2) Ottaa käyttöön uutta teknologiaa soitonopetuksen tukena 3) Kehittää etäopetusta	Hankkeen selvitys käytännössä liitetiedoissa. Hanke toteutettiin 1.8.2015-31.5.2017. Työhön osallistuivat rehtori (koordinaattori ja kouluttaja), opettajat sekä Sastamalan kaupungin tietopalvelujen yksikkö SATU Oy. Erilaisia laitteistoja ja sähköisiä palveluita otettiin opetuskäyttöön. Hankkeen toteutumista esiteltiin ISME-konferenssissa Glasgow'ssa (esittelymateriaali selvityksen liitteenä).
Pop & Jazz Konservatorion Säätiö	Pop & Jazz Konservatorio	Nettipeda 58/516/2015	1) Kehittää ja testata vuorovaikutteinen rytmimusiikin musiikkiteorian malli 2) Saada aikaan PJK:n opetusta tukevia verkkopohjaisia ohjeita	Hanke on toteutunut suunnitelman mukaisesti. Hankkeen puitteissa luodut mallit on todettu käytännössä toimiviksi ja liitetty osaksi Pop & Jazz Konservatorion laajempaa verkkokehityshanketta. Hankkeesta on tiedotettu muun muassa Musiikkioppilaitosten reksifoorumissa, PJK:n valtuuskunnan kokouksissa ja Konservatorioliiton hallituksen kokouksissa. Selvityksen liitteenä kuvakaappauksia teorianopetusmallista.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Rauman kaupunki	Rauman musiikkiopisto	Puhallus-mupe – Musiikkiopisto Juvenalian ja Rauman musiikkiopiston yhteinen kehittämishanke 19/516/2015	Hankkeen tavoitteena oli toimintakulttuurin kehittäminen <ul style="list-style-type: none"> - vahvistamalla taiteen perusopetuksen eri osa-alueiden integraatiota - eheyttämällä oppilaan kokemusta - tukemalla ja vahvistamalla oppilaiden sitoutumista - kehittämällä ja hankkimalla integroivaan opetukseen sopivaa oppimateriaalia ja työtapoja Tavoitteisiin pyrittiin puhallinorkesterin ja mupe-opetuksen integraatiolla	Musiikkiopisto Juvenaliasta hankkeeseen osallistui Jupo4-puhallinorkesteri ja Rauman musiikkiopistosta puhallinsoittajien D-orkesteri. Hankkeen puhallinorkestereiden orkesteriharjoituksiin sisällytettiin musiikin perusteiden opetusta niin, että oppilaat saivat soivan kuvan musiikin perusteiden sisällöistä. Hankerahoituksella hankittiin laitteistoa molempiin oppilaitoksiin. Opettajien käsityksen mukaan oppilaat oppivat aiempaa paremmin musiikin perusteiden sisältöjä niiden integroitessa orkesteriharjoituksiin. Toiminta tunneilla oli monipuolista ja oppilaiden näkökulmasta mielenkiintoista. Opettajien parityöskentely koettiin tehokkaaksi ja mielekkääksi työtavaksi. Tiedotus hankeoppilaitosten nettisivuilla (Rauman sivuilta ei tosin löytynyt mitään, Juvenalian osalta lyhyesti osoitteessa http://www.juvenalia.fi/uutisia/kehitys-kehitty-ja-juvenalia-siina-mukana/)
Rauman kaupunki	Rauman musiikkiopisto	Musiikin varhaiskasvatuksen kehittämishanke 26/516/2015	1) Musiikin varhaiskasvatuksen kehittäminen 2) Opiston toimintakulttuurin kehittäminen	Viisi koulutustilaisuutta, joita musiikin varhaiskasvatuksen opettajat olivat myös suunnittelemassa. Koulutustilaisuudet koettiin hyödyllisiksi, ja niihin kutsuttiin vakkasuomalaisen ja satakuntalaisten yhteistyöoppilaitosten opettajia.
Tampereen NMKY ry	Pirkanmaan musiikkiopisto	Varhaisiän musiikkikasvatuksen kehittäminen Tampereen seudulla 52/516/2015	1) Yhteistyöverkoston luominen ja kehittäminen 2) Opettajien koulutus ja musiikillisten osa-alueiden tukeminen 3) Interaktiivisen suurkonsertin ja siihen liittyvien soitinesittelyjen toteuttaminen	Yhteistyötä aloitettiin päiväkotien kanssa päiväkotien yhteydessä järjestettävien muskareiden muodossa. Varhaisiän opettajia koulutettiin neljässä koulutuksessa. Hankkeessa toteutettiin taiteidenvälinen lapsille suunnattu suurkonsertti Tampere-lato soi Tampere-talossa.
Vantaan kaupunki	Vantaan musiikkiopisto	Pop/jazz-sävellyksen, musiikinteknologian ja amp-opetuksen kehittäminen ja ajantasaistaminen 35/516/2015	Hankkeen tavoitteina olivat 1) hankkeen kohteena olevan opetuksen nykytilan päivittämien, 2) erilaisten laitteiden ja käytänteiden testaaminen sekä arvioiminen ja 3) sopivien tilojen ja laitteiston löytäminen bändi- ja mupe-opetukseen	Hanke on onnistunut niin opettajien kuin oppilaiden mielestä hyvin. Tilojen ja laitteiston päivittäminen onnistui, ja uusi laitteisto mahdollisti sävellysopetuksen aloittamisen mupe-opetuksessa. Musiikinteknologian pilottijakso toteutettiin alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen lyhytkursseina, sillä jakson integroiminen mupe-opetukseen tuntui hankalalta.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Vasa stad	Kuula-institutet	Spelstart 61/516/2015	Sänka tröskeln för sökande till musikinstitutet. Utveckla olika former av nybörjarpedagogik. Höja elevantalet i instrumentundervisningen.	Spelstarten har behandlats på flera möten och lärare som har haft spelstartelever har deltagit i Startkollegiet. Dessutom har instrumentspecifika och metodikärenden behandlats i ämneskollegierna och på personalmöten. Man har ordnat fyra skolingstillfällen. Den nya metoden har tagits emot positivt av föräldrar och barn.
Ylivieskan kaupunki	Ylivieskan seudun musiikkiopisto	Sovellukset soimaan 40/516/2015	1) Opettajien tietoteknisten taitojen lisääminen täsmäkoulutuksessa (ohjelmistot, sovellukset) 2) Laitteiston uusiminen koulutusta vastaavaksi	IPad-laitteiston hankkiminen opettajakunnalle ja kahden koulutuspäivän pitäminen. Tavoitteet ovat toteutuneet tavoiteasettelun mukaisesti, opettajat ottivat aktiivisesti osaa koulutuksiin ja lähes kaikki käyttävät iPadeja opetuksessaan.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen sisältö ja tulokset
Tanssi				
Keravan tanssi- ja liikuntayhdistys ry	Keravan tanssiopisto	Tanssi näkyväksi -tv-hanke 37/516/2015	1) Oppimisympäristöjen varustaminen niin, että mediakasvatus ja oppilaiden aktiivinen osallistuminen on mahdollista 2) Tanssin, musiikin ja kuvataiteen yhdistäminen 3) Keravan tanssiopiston oppimisympäristön monipuolinen kehittäminen niin, että kuvattua esitysmateriaalia voidaan hyödyntää osana oppilaan arviointia	Laitehankinnat: taulutelevisioita, tablettitietokoneita ja kaiuttimia tanssisaleihin, tietokone opettajien käyttöön. Hankkeen aikana Keravan tanssiopisto, kuvataidekoulu ja musiikkiopisto suunnittelivat tanssia, animaatiota ja musiikkia sisältävän videoelokuvan, jota tarjottiin TPO-liiton Suomi 100 -kalenteriin. Videota ei valittu julkaistavaksi. Uudet laitteistot otettiin osaksi opetusta onnistuneesti.
Kulttuuriyhdistys Kuukernuppi ry	Etelä-Hämeen tanssiopisto	Opetushenkilöstön pedagogisten taitojen kehittäminen tieto- ja viestintäteknologian avulla 6/516/2015	Nykyaikaisen, digitaalisen apuvälineen löytäminen arjen opetusmateriaalin ja opetuskäytänteiden jakamiseen opettajakunnan kesken	Hankkeen sisältöinä olivat laitteiston hankkiminen, salaisen Youtube-kanavan luominen ja käytön kouluttaminen. Tuntitilanteiden ja koreografioiden kuvaaminen tuli luontevaksi osaksi opetustyötä, ja myös oppilaat alkoivat oma-aloitteisesti kuvata oppitunteja omaehtoisen harjoittelun avuksi. Hankkeelle anottiin jatkoaikaa vuoden 2016 loppuun, ja vuosi 2016 kokonaisuudessaan riitti hankkeen loppuun saattamiseen.
Nurmijärven tanssiopiston kannatusyhdistys ry	Nurmijärven tanssiopisto	Tanssivat sävelet, soivat askeleet OSA 2 56/516/2015	1) Monitaitteellisuutta tukevan toimintakulttuurin sisäistäminen ja syventäminen tanssin laajan oppimäärän varhaisiän opinnoissa sekä perusopinnoissa 2) Varhaisiän opintojen pedagogiikan ja opetussuunnitelman kehittäminen monitaitteellisin menetelmin ja opettajien pedagogien kehittyminen 3) Soiva metsä -opintokokonaisuuden luominen Nuori Sibelius! -hankkeen yhteyteen	Suunnittelutyössä hankkeen teemoiksi valikoituivat kuvataide, kirjallisuus, musiikki ja sirkustaide. Lukuvuoden 2015-2016 aikana oppitunteja järjestettiin hankkeen teeman mukaisesti. Hanke huipentui tanssiopiston kevätnäytöksen esityksiin, jonka jälkeen hankkeen opetusmateriaali kerättiin, arvioitiin ja esiteltiin tanssiopiston opettajille (selvityksen liitteenä). Monitaitteiset työtavat tutustuttivat oppilaita monipuolisesti eri taideaineisiin ja lisäsivät opettajien pedagogista osaamista.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Kuvataide Arkkitehtuuri				
Hämeenlinnan kaupunki	Visuaalisten taiteiden koulu Aimo	Näätsä II 59/516/2015	Tavoitteena jatkaa ja syventää Näätsä-hankkeen (2013-2014) yhteistyötä. Hankkeen sisällöllisiä tavoitteita kuvattu kolmena kokonaisuutena: oppiva yhteisö, sosiaalinen media oppimisympäristönä ja arviointi.	Projekteissa tutkittiin taiteidenvälisyyttä (kuva-, tanssi-, käsityö- ja sanataide) ja syvennyttiin Näätsä-hankkeen teemoihin. Hankkeeseen sisältyi koulutuspäiviä opettajille, ammattitaiteilijoiden ohjaamia projekteja oppilaille, leirikouluja, asiantuntijaluentoja, näyttely ja seminaari. Yksi opinnäytetyö on syntynyt hankkeen leirikoulujen pohjalta https://www.theseus.fi/handle/10024/121253
Jyväskylän kaupunki	Jyväskylän kaupungin kuvataidekoulu	Digitaalisten opetus- ja oppimisympäristöjen kehittäminen 25/516/2015	1) Digitaaliset työvälineet osaksi opetusta 2) Digitaalisten välineiden mahdollistama kommunikointi ja tiedon jakaminen opettajien kesken 3) Digitaalisille työvälineille sopivien tehtävänantojen ja harjoitustehtävien kehittäminen	IPad-laitteiden hankinta (12 kpl) ja niiden käyttöön liittyvä Ilonalt:Itä ostettu laite- ja ohjelmistokoulutus henkilöstölle. Hanke osoittautui hyödylliseksi, mutta myös haastavaksi. Koulu päätti jatkaa hanketta omalla rahoituksella kevään 2017 ajan.
Lappeenrannan Taideyhdistys ry	Lappeenrannan lasten ja nuorten kuvataidekoulu	Mediakasvatus osaksi kuvataiteen perusopetusta 45/516/2015	1) Tieto- ja viestintäteknologian käytön edistäminen kuvataideopetuksessa 2) Mediataiteen opettamiseen kuvataidekoulussa sopivien toimintaedellytysten luominen ja mediakasvatuksen kehittäminen kuvataiteen opinnoissa 3) Opettajien pedagogisten ja teknisten valmiuksien edistäminen	Laitehankinnat syksyllä 2015, muun muassa iPadeja, videotykki, valkokangas, animaatioteline ja järjestelmäkamera. Opettajille järjestettiin kaksi koulutuspäivää iPadien käyttöön, lisäksi rehtori ja yksi opettaja osallistuivat somekoulutukseen. Laitteiden asennustyöt veivät oletettua enemmän aikaa ja resursseja. Opettajien pedagogisten ja teknisten valmiuksien osalta hankkeessa päästiin alkuun, mutta osaamistaso vaihtelee paljon. Aikataulullisista ja teknisistä syistä johtuen vain kolme opetuspilottia toteutui. Oppilaat käyttävät laitteistoa luontevasti, ja hankkeen elokuvatyöpajassa tehty video esitettiin valtakunnallisessa TPO-liiton seminaarissa Lappeenrannassa.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Lohjansseudun kuvataidekoulun kannatusyhdistys ry	Lohjansseudun kuvataidekoulu	Kaikki irti tietotekniikasta 42/516/2015	1) Saattaa koulun tietotekniset käytännöt tehokkaasti opettajien ja oppilaiden käyttöön 2) Luoda toimiva tapa käyttää netin oppimisympäristöjä sekä laitteistoja oppimisen välineinä sekä ryhmäytymisen tukena 3) Tukea hankkeella koulun pedagogista kehittämistyötä kehityskeskustelujen perusteella	Laitehankinnat, ulkopuolisten palveluntarjoajien konsultointi sekä laitteiden asennus, animaatiokoulutusta opettajille (Mediakasvatuskeskus Metka ry). Hankkeelle koitui lisäkustannuksia riittävän tehokkaan internetyhteyden asentamisesta. Lisäksi ulkopuolisen asentajan käyttäminen viivästytti hieman hankkeen aikataulua. Osa opettajista kokee hankittujen iPadien parantaneen olennaisesti opetusmahdollisuuksia, mutta opettajat ovat toistaiseksi ottaneet laitteet vaihtelevasti tunneille. Koululla ei ole vakituista it-tukihenkilöä, joten vastuu laitteiston toimintakyvystä on yhden opettajan harteilla. Dokumentoinnin mahdollisuus johtanee tulevaisuudessa sähköisen portfolion kokeiluun. Animaatiotyöskentelystä on tullut luonteva osa opetusta.
Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun kannatusyhdistys ry	Pohjois-Helsingin kuvataidekoulu	Uusien oppilasarviointikäytäntöjen luominen ja juurruttaminen kuvataidekoulun opetukseen 15/516/2015	1) Vuosittaisen sanallisen oppilasarvioinnin kehittäminen sekä uusien oppituntien aikana käytettävien arviointimenetelmien luominen vuosittaisen arvioinnin tueksi 2) Oppilaiden ja opettajien työkalupakkiin luodaan oppimista tukevia itse-, ryhmä-, sanallisen ja visuaalisen arvioinnin tapoja 3) Arviointitapojen monipuolistaminen: sanallisen arvioinnin rinnalle visuaalisia ja prosessiluonteisia arviointitapoja sekä teknologia-avusteisen arvioinnin suunnittelu ja testaus	Uusia arvioinnin tapoja testattiin kolmesti. Hankkeen myötä koulussa otettiin käyttöön uudet sanallisen oppilasarvioinnin käytännöt ja oppitunneilla varataan enemmän aikaa itse- ja vertaisarviointiin ja palautekeskusteluihin. Työryhmän jäsenet testasivat omissa opetusryhmissään oppilaiden iän mukaan erilaisia itsearviointin ja oman työn dokumentoinnin tapoja, kuten videosittelyä, ryhmä- ja pienryhmäkeskustelua sekä kirjallista itsearviointia. Koulu on päättänyt hankkeen myötä luopua koteihin jaettavasta vuosittaisesta kirjallisesta arvioinnista ja ottaa sen sijaan käyttöön opetusraportin, joka jaetaan lukuvuoden päätteeksi.
Porin kaupunki	Porin taidekoulu	Taidekoulun piha opetustilana ja lasten taiteen galleriana 21/516/2015	Hankkeen tavoitteena oli kehittää monipuolisempaa ja toiminnallisempaa kuvataideopetusta hyödyntäen taidekoulun pihaa ympärivuotisen opetustilana.	Porin kaupungin uudistus- ja rakennustöiden vuoksi itse piha gallerian rakentaminen viivästyi. Pihaa kunnostettiin yhteistyössä Porin Puistotoimen kanssa. Opettaja koulutettiin hankkeen aikana kokopäiväkursilla betonitaiteesta ja hitsauksesta. Hanke toteutui hyvin, ja piha toimii oppilastöiden galleriana sekä opetustilana.

Koulutuksen järjestäjä	Koordinoiva oppilaitos/Oppilaitos	Hankkeen nimi ja diaarinumero	Hankkeen keskeiset tavoitteet	Hankkeen keskeinen sisältö ja tulokset
Sirkustaide Teatteritaide				
Espoon esittävän taiteen koulun kannatusyhdistys ry	Espoon esittävän taiteen koulu	Digitaaliset oppimisympäristöt sirkus- ja teatteritaiteen perusopetuksessa 50/516/2015	1) Tutkia oppimisblogin mahdollisuuksia itsearvioinnin välineenä 2) Sähköisten oppimateriaalien rakentaminen: tekstipankki teatteritaiteen perusopetukseen ja digitaalinen oppimateriaaliportaali sirkustaiteen perusopetukseen	Blogi on osin käytössä oppilaitoksessa oppilaiden itsereflektiona ja se on pakollinen päättötyövuonna. WordPress-pohjaiset Tekstipankki ja Sirkusportaali ovat teknisesti valmiit, mutta sisällön puolesta suppeita. Hankkeen tuloksia on esitelty ETOL:n koulutuksissa, ja jatkossa portaalien ylläpito siirtynee ETOL:lle. Linkkejä oppimisblogeihin http://300paivaateatteria.blogspot.fi/?m=0 https://ilonams.wordpress.com/tag/teatteri/ http://adrenaliini.blogspot.fi/ Linkit Tekstipankkiin ja sirkusportaaliiin https://tekstipankki.wordpress.com https://sirkusportaali.wordpress.com (osoite virheellinen selvityksessä)
Etelä-Karjalan Estradi ry	Taidekoulu Estradi	Reaaliaikainen dokumentointi arvioinnin pohjaksi 44/516/2015	1) Sähköinen oppilaitoshallinto ja opetuksessa käytettävä nykyaikainen tekniikka 2) Uuden tekniikan hallinta omassa työssä, uudet opetusmenetodit ja <i>opetussuunnitelmien päivittäminen</i> 3) Hallinnon ja taiteellispedagogisen työn yhteys, viestintä ja vuorovaikutus	Laitehankintoja: iPad (yhteensä 5 kpl), iPad mini (4 kpl), näihin liitettävät näppäimistöt sekä takuut. Tabletit monipuolistaneet opetusmenetelmiä ja -tekniikkaa ja auttaneet opettajien hallinnollisia tehtäviä. Laitteistoa käytetään hyväksi myös esitys- ja näyttämötekniikan saralla sekä uudistuvien nettisivujen kanssa. Hankkeen pedagogiset tavoitteet päätyvät uusittaviin opetussuunnitelmiin
Sorin Sirkus ry	Sorin Sirkus	Sirkus- ja teatterioppilaitosten ohjaajakoulutusyhteistyö (selvityksessä nimellä Ideasta todeksi) 29/516/2015	ETOL:n jäsenoppilaitosten hyväksi havaittujen käytänteiden esiin nostaminen ja jakaminen oppilaitosten kesken koko opetuskentälle.	Viisi koulutustapahtumaa eri teemoista, jotka valikoituivat hankkeen toimintaverkoston yhteistyöoppilaitosten kehityshankkeiden teemoista. Jokainen hankkeen oppilaitos vastasi yhdestä koulutustapahtumasta. Hanke oli kokonaisuudessaan onnistunut. Koulutuksista saatu materiaali on toimitettu mukana olleille kouluille sekä ETOL:n kautta muillekin liiton jäsenkouluille.